Rynek roszczeń przeciwko bankom pod lupą naukowców Uniwersytetu Warszawskiego. Miliardowe kwoty, rosnąca liczba sporów i pytania o ochronę konsumentów

Ponad 23,5 tys. postępowań dotyczących sankcji kredytu darmowego o wartości blisko 665 mln zł, scenariuszowe przychody z obsługi roszczeń frankowych sięgające nawet 14,5 mld zł oraz pytania o bezpieczeństwo konsumentów korzystających z usług firm skupujących wierzytelności. To wybrane zagadnienia przedstawione w raporcie „Third-party funding w dochodzeniu roszczeń przeciw bankom - mechanizmy działania podmiotów trzecich, koszty społeczne i skutki dla stabilności finansowej".

Raport powstał w ramach porozumienia o współpracy pomiędzy Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego a Związkiem Banków Polskich. Opracowanie przygotowano na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego Fundacji Warszawski Instytut Bankowości.

Ośmioosobowy zespół badawczy, pracujący pod redakcją prof. UW dr. hab. Sławomira Żółtka oraz prof. UW dr. hab. Krzysztofa Koźmińskiego, przeanalizował funkcjonowanie rynku profesjonalnej obsługi i finansowania roszczeń przeciwko bankom. Badanie obejmuje zarówno aspekty prawne, jak i ekonomiczne, etyczne oraz społeczne.

Autorzy przyjrzeli się trzem głównym segmentom rynku: sporom dotyczącym kredytów frankowych, umów opartych na WIBOR oraz sankcji kredytu darmowego. Przeanalizowali również modele biznesowe przedsiębiorstw skupujących wierzytelności, firm odszkodowawczych, wyspecjalizowanych kancelarii oraz podmiotów finansujących postępowania sądowe.

1. Ponad pół miliona spraw frankowych. Jak zmienia się rynek sporów bankowych?

Spory dotyczące kredytów frankowych pozostają najbardziej dojrzałym segmentem rynku masowych roszczeń przeciwko bankom.

Według przytoczonych w raporcie danych Ministerstwa Sprawiedliwości w 2020 r. do sądów wpłynęło 38 656 spraw frankowych. W 2021 r. było ich już 67 666, a w 2022 r. – 84 011. Największy napływ odnotowano w 2023 r., kiedy do sądów skierowano 124 069 spraw.

W 2024 r. liczba nowych postępowań utrzymała się na zbliżonym poziomie i wyniosła 123 219. W 2025 r. zmniejszyła się do 93 528.

Łącznie w latach 2020-2025 do sądów wpłynęło około 531 tys. spraw frankowych. Jednocześnie rosła liczba postępowań zakończonych przez sądy. W 2025 r. załatwiono 126 950 spraw, czyli więcej, niż wpłynęło w tym samym roku.

Wykres 1. Sprawy frankowe w sądach łącznie w latach 2017–2025

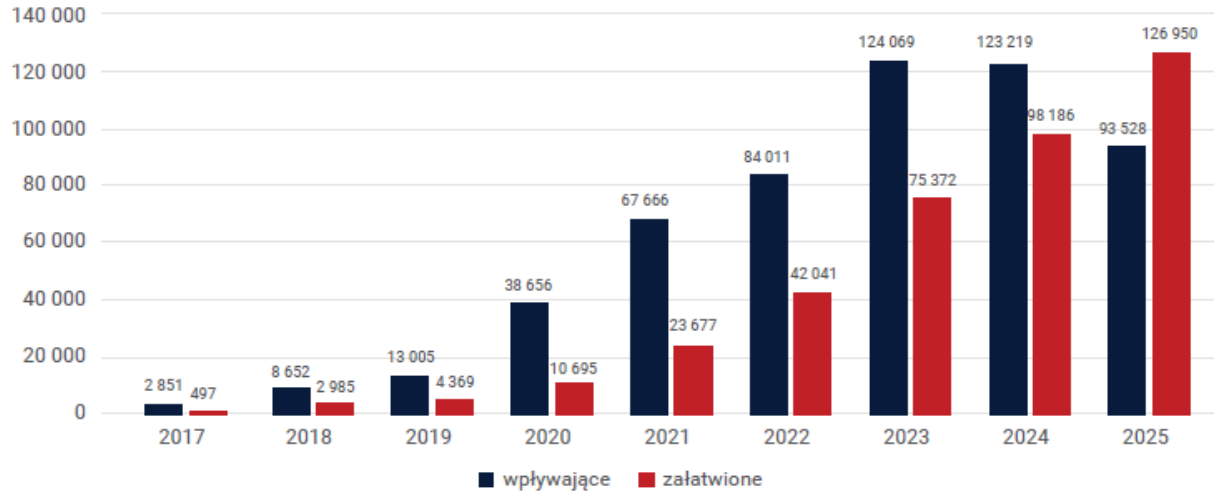

Źródło wskazane przez autorów: Ministerstwo Sprawiedliwości.

Rozwój sporów dotyczących kredytów frankowych doprowadził do powstania rozbudowanego rynku wyspecjalizowanych podmiotów zajmujących się dochodzeniem roszczeń przeciwko bankom. Ukształtowanie się orzecznictwa TSUE oraz sądów krajowych zwiększyło przewidywalność rozstrzygnięć, tworząc warunki do rozwoju masowych modeli obsługi postępowań oraz komercjalizacji roszczeń konsumenckich. W rezultacie spory frankowe stały się nie tylko istotnym wyzwaniem prawnym i finansowym dla sektora bankowego, lecz także podstawą działalności gospodarczej podmiotów trzecich.

Jednocześnie spadek napływu nowych spraw frankowych oraz rozwój innych kategorii roszczeń zmieniają strukturę tego rynku.

2. Sankcja kredytu darmowego - ponad 23,5 tys. postępowań

Jednym z najszybciej rozwijających się segmentów sporów bankowych pozostaje sankcja kredytu darmowego (SKD).

Na koniec 2024 r. liczba postępowań dotyczących SKD w analizowanych bankach giełdowych wynosiła około 12,4 tys. Rok później było ich już 20 850, co oznacza wzrost o około 68%.

Na koniec pierwszego kwartału 2026 r. banki giełdowe uczestniczyły w ponad 23,5 tys. postępowań, których łączna wartość przedmiotu sporu zbliżała się do 665 mln zł.

Raport przywołuje również dane ZBP wskazujące na około 30 tys. pozwów dotyczących SKD oraz około 100 tys. reklamacji klientów. Dane te odnoszą się do szerszego zakresu obserwacji niż statystyki banków giełdowych.

Autorzy zwracają uwagę na rozwój modelu biznesowego polegającego na nabywaniu od konsumentów roszczeń wynikających z potencjalnych naruszeń przepisów o kredycie konsumenckim. Przedsiębiorca nabywa wierzytelność, a następnie samodzielnie dochodzi jej przed sądem.

W raporcie przywołano także dane UOKiK, zgodnie z którymi banki wygrały około 78% prawomocnie zakończonych w 2025 r. postępowań dotyczących SKD. Wynik ten nie przesądza jednak o rozstrzygnięciach spraw pozostających w toku.

3. Ile wart jest rynek roszczeń? Miliardowe scenariusze i wyniki spółek

Autorzy podkreślają, że brak pełnych danych o liczbie uczestników rynku, strukturze umów oraz rzeczywistych wynagrodzeniach uniemożliwia precyzyjne określenie jego wartości.

Przedstawiają jednak trzy scenariusze ilustrujące potencjalną skalę przychodów podmiotów trzecich z obsługi fali sporów frankowych.

W scenariuszu konserwatywnym, przy hipotetycznej wartości spraw wynoszącej 8 mld zł i prowizji na poziomie 15%, skumulowane przychody wynoszą 1,2 mld zł.

W scenariuszu środkowym przyjęto wartość spraw wynoszącą 25,3 mld zł oraz prowizję na poziomie 20%. Odpowiada to potencjalnym przychodom wynoszącym około 5,1 mld zł.

W scenariuszu wysokim, zakładającym wartość spraw na poziomie 58 mld zł i prowizję wynoszącą 25%, potencjalne przychody sięgają 14,5 mld zł.

Przedstawione wartości są rachunkami ilustracyjnymi dotyczącymi całego okresu fali frankowej. Nie stanowią oszacowania faktycznych przychodów całego rynku ani prognozy.

Oryginalna tabela z raportu

Tabela 1. Szacowany skumulowany przychód podmiotów trzecich z fali frankowej

Scenariusz	Wartość spraw	Stawka prowizji	Szacowany przychód
Konserwatywny	8 mld zł	15%	ok. 1,2 mld zł
Środkowy	25,3 mld zł	20%	ok. 5,1 mld zł
Wysoki (stress-testowy)	58 mld zł	25%	ok. 14,5 mld zł

Źródło: opracowanie własne autorów raportu PAB WIB

Dodatkowych informacji o skali ekonomicznej działalności podmiotów trzecich dostarcza studium przypadku Grupy Kapitałowej Votum.

W latach 2019-2025 przychody grupy wzrosły ze 141,8 mln zł do 462,4 mln zł. W 2025 r. zysk netto wyniósł 142,8 mln zł, a marża netto osiągnęła 30,9%.

Segment bankowy odpowiadał za około 86% przychodów grupy, czyli około 398 mln zł.

Wyniki finansowe Votum ilustrują skalę działalności jednego z największych uczestników rynku, ale nie są reprezentatywne dla wszystkich przedsiębiorstw obsługujących roszczenia przeciwko bankom.

Oryginalna tabela z raportu

Tabela 2. Dynamika wyników finansowych spółki Votum SA

Rok	Przychody	Dynamika	Zysk netto	Marża netto	Ebit
2019	141,8	–	–	–	–
2020	150,6	+6,2%	8,1	5,4%	–
2021	195,6	+29,9%	10,1	5,2%	–
2022	300,6	+53,7%	88,1	29,3%	108,5
2023	387,1	+28,8%	133,9	34,6%	158,7
2024	407,4	+5,2%	115,4	28,3%	141,0
2025	462,4	+13,5%	142,8	30,9%	178,0

Źródło: opracowanie własne autorów raportu PAB WIB

4. WIBOR - rynek sporów na wcześniejszym etapie rozwoju

W przeciwieństwie do spraw frankowych postępowania dotyczące kredytów opartych na WIBOR pozostają na wcześniejszym etapie rozwoju.

Według przywołanych w raporcie danych na koniec czwartego kwartału 2025 r. PKO BP uczestniczył w 635 takich postępowaniach, ING Bank Śląski w 304, mBank w 274, Bank Millennium w 241, a BNP Paribas Bank w 130.

Raport uwzględnia wyrok TSUE z 12 lutego 2026 r. w sprawie C-471/24. Autorzy wskazują, że rozstrzygnięcie ogranicza możliwość kwestionowania samej metodologii WIBOR, nie wykluczając jednak badania konkretnych umów pod względem przejrzystości i realizacji obowiązków informacyjnych.

W części ekonomicznej przedstawiono trzy scenariusze rozwoju liczby postępowań w latach 2026-2028.

Wariant spadkowy zakłada około 3,1 tys. nowych spraw w całym analizowanym okresie. W scenariuszu stabilizacji przyjęto 4,8 tys. postępowań, natomiast w wariancie wzrostowym około 8,3 tys.

W zależności od wariantu scenariuszowy koszt ważony sporów wynosi od około 70 mln zł do 770 mln zł. Maksymalna ekspozycja przy założeniu przegrania wszystkich spraw wynosi od około 470 mln zł do 2,07 mld zł.

Autorzy wyraźnie zastrzegają, że są to stress-testy, a nie prognozy liczby spraw ani rzeczywistych kosztów banków.

5. Konsument sprzedaje roszczenie - kto kontroluje sprawę?

Jednym z najważniejszych zagadnień poruszonych w raporcie jest model cesyjny, w którym konsument sprzedaje przedsiębiorcy przysługującą mu wierzytelność.

Rozwiązanie to może zapewnić klientowi szybki dostęp do środków i ograniczyć konieczność samodzielnego prowadzenia postępowania. Jednocześnie oznacza utratę statusu strony sporu i przekazanie kontroli nad roszczeniem jego nabywcy.

Autorzy identyfikują ryzyka związane z nieprzejrzystością wynagrodzeń, ograniczeniem możliwości samodzielnego zawierania ugód, karami umownymi za zakończenie współpracy oraz niepełną informacją o rzeczywistej wartości sprzedawanej wierzytelności.

Osobnym problemem pozostaje bezpieczeństwo środków i dokumentacji w przypadku upadłości podmiotu skupującego roszczenia. Raport przywołuje pierwsze postępowania upadłościowe przedsiębiorstw aktywnych na rynku CHF i SKD, wszczęte lub zakończone w latach 2025-2026.

Autorzy zwracają uwagę, że konsument, który wcześniej sprzedał wierzytelność, może mieć ograniczone możliwości bezpośredniej ochrony swoich interesów w razie problemów finansowych cesjonariusza.

6. Luka regulacyjna - różne standardy działalności na tym samym rynku

Raport wskazuje na istotne różnice pomiędzy zasadami wykonywania regulowanych zawodów prawniczych a działalnością przedsiębiorstw finansujących postępowania sądowe lub skupujących wierzytelności konsumentów. Mimo że podmioty te uczestniczą w tym samym rynku dochodzenia roszczeń, nie podlegają jednakowym obowiązkom prawnym, zawodowym i nadzorczym.

Adwokaci i radcowie prawni są objęci szczególnymi wymogami dotyczącymi wykonywania zawodu. Tymczasem przedsiębiorstwa skupujące wierzytelności lub finansujące postępowania, o ile same nie

wykonują regulowanych zawodów prawniczych, nie podlegają analogicznemu, kompleksowemu reżimowi. Najważniejsze różnice dotyczą:

- **Odpowiedzialności zawodowej i standardów etycznych** – adwokaci i radcowie prawni podlegają kodeksom etyki oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej. W przypadku podmiotów trzecich nie istnieje porównywalny, jednolity system odpowiedzialności zawodowej.
- **Obowiązkowego ubezpieczenia OC** – regulowane zawody prawnicze są objęte obowiązkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Analogiczny obowiązek nie obejmuje w sposób kompleksowy przedsiębiorstw skupujących i finansujących roszczenia.
- **Nadzoru nad działalnością** – samorządy zawodowe sprawują nadzór nad wykonywaniem zawodów adwokata i radcy prawnego. Rynek podmiotów trzecich nie jest objęty odrębnym, kompleksowym systemem rejestracji i nadzoru, choć przedsiębiorstwa te podlegają ogólnym przepisom prawa.
- **Przejrzystości wynagrodzeń i rozliczeń** – raport identyfikuje ryzyko związane z niejednoznacznym sposobem określania wynagrodzenia podmiotów trzecich, dodatkowymi kosztami oraz brakiem wystarczającej informacji o rzeczywistej wartości zbywanej wierzytelności.
- **Bezpieczeństwa środków konsumentów** – brak szczególnych wymogów dotyczących wyodrębniania środków i zabezpieczenia rozliczeń może zwiększać ryzyko dla klientów, zwłaszcza w przypadku niewypłacalności przedsiębiorcy.

Autorzy podkreślają, że problem ten nie jest charakterystyczny wyłącznie dla Polski. Analiza porównawcza przedstawiona w raporcie pokazuje trzy odmienne podejścia europejskie:

- Niemcy – rynek finansowania sporów sądowych funkcjonuje od końca lat 80. XX wieku. Jednocześnie niemiecki ustawodawca ograniczył wynagrodzenie podmiotów finansujących konsumenckie powództwa przedstawicielskie do 10% kwoty zasądzonego świadczenia. Rozwiązanie to dotyczy określonego rodzaju postępowań, a nie całego rynku finansowania sporów.
- Francja – nie wprowadzono kompleksowego systemu licencjonowania i nadzoru nad podmiotami finansującymi spory. Istotną rolę w kształtowaniu praktyki odgrywają natomiast zasady etyki zawodowej adwokatów. W odniesieniu do konsumenckich powództw zbiorowych nie ustanowiono analogicznego do niemieckiego limitu wynagrodzenia podmiotów finansujących.
- Irlandia – utrzymuje generalny zakaz finansowania sporów przez podmioty trzecie, wynikający z historycznych zasad maintenance i champerty. Wprowadzono jednak ograniczony wyjątek dotyczący arbitrażu międzynarodowego. Rozwiązanie to nie obejmuje indywidualnych sporów konsumenckich.

Dla porównania, w Polsce wynagrodzenie podmiotu finansującego konsumenckie postępowanie grupowe nie może przekroczyć 30% kwoty zasądzonego świadczenia. Ograniczenie to nie stanowi jednak kompleksowej regulacji całego rynku indywidualnych roszczeń przeciwko bankom.

Przedstawione doświadczenia europejskie pokazują, że możliwe są bardzo różne modele regulacyjne - od ograniczeń wynagrodzenia, przez wykorzystanie standardów etyki zawodowej, aż po daleko idące zakazy finansowania sporów. Autorzy raportu opowiadają się za rozważeniem w Polsce

proporcjonalnych rozwiązań, które zwiększą przejrzystość rynku i bezpieczeństwo konsumentów, nie ograniczając nieuzasadnienie dostępu do dochodzenia zasadnych roszczeń.

7. Rekomendacje: rejestr, obowiązkowe OC i większa przejrzystość umów

Autorzy proponują wprowadzenie proporcjonalnych regulacji zwiększających bezpieczeństwo konsumentów i przejrzystość rynku.

Wśród najważniejszych rekomendacji znalazły się utworzenie publicznego rejestru podmiotów trzecich, wprowadzenie obowiązkowego ubezpieczenia OC oraz określenie standardów dotyczących umów, rozliczeń finansowych i zasad prowadzenia postępowań.

Proponowane minimalne sumy gwarancyjne ubezpieczenia OC wynoszą od 500 tys. zł do 5 mln zł, zależnie od wartości zarządzanego portfela wierzytelności.

Autorzy wskazują także na możliwość ograniczenia łącznego wynagrodzenia podmiotów trzecich. Jako wyjściowy punkt odniesienia proponują limit 30% uzyskanego świadczenia, przedstawiając również alternatywny wariant wynoszący 40%.

Dalsze propozycje obejmują m.in. 14-dniowy termin odstąpienia od umowy, wyodrębnione rachunki powiernicze oraz maksymalnie siedem dni roboczych na wypłatę środków należnych konsumentowi.

W odniesieniu do cesji wierzytelności autorzy proponują rozważenie niezależnej wyceny oraz ceny nabycia nie niższej niż 30% oszacowanej wartości roszczenia, z możliwością świadomej rezygnacji konsumenta z tego zabezpieczenia.

8. Ochrona konsumentów i stabilność finansowa - dwa wymiary tego samego rynku

Z przeprowadzonego badania wynika, że profesjonalna obsługa i finansowanie roszczeń mogą zwiększać dostęp konsumentów do wymiaru sprawiedliwości, szczególnie w sytuacji występowania barier finansowych, informacyjnych i organizacyjnych.

Jednocześnie niektóre modele biznesowe mogą generować ryzyka związane z asymetrią informacji, konfliktami interesów oraz utratą kontroli nad roszczeniem. Masowy charakter sporów może również zwiększać obciążenie sądów i koszty operacyjne sektora bankowego.

Autorzy podkreślają, że dostępne dane nie pozwalają precyzyjnie oszacować łącznego społecznego kosztu braku regulacji ani przypisać całego wzrostu liczby sporów działalności podmiotów trzecich.

Głównym kierunkiem rekomendowanym w raporcie jest stworzenie proporcjonalnych ram regulacyjnych, które zwiększą przejrzystość rynku, poprawią ochronę konsumentów i ograniczą ryzyka systemowe, zachowując jednocześnie dostęp do profesjonalnego finansowania postępowań sądowych.

O raporcie

„Third-party funding w dochodzeniu roszczeń przeciw bankom – mechanizmy działania podmiotów trzecich, koszty społeczne i skutki dla stabilności finansowej" to raport opracowany przez zespół badawczy pod redakcją prof. UW dr. hab. Sławomira Żółtka i prof. UW dr. hab. Krzysztofa Koźmińskiego, z udziałem dr Sandry Hadrowicz, Michała Jasiakiewicza, Piotra Palacza, prof. UW dr. hab. Jana Rudnickiego, dr. Michała Tutaja i dr hab. Dominiki Wajdy.

Raport powstał na zlecenie Programu Analityczno-Badawczego Fundacji Warszawski Instytut Bankowości w ramach porozumienia o współpracy Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego ze Związkiem Banków Polskich. Poglądy przedstawione w publikacji są poglądami autorów i nie stanowią oficjalnego stanowiska instytucji, w których są zatrudnieni.